

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sit separata secundum esse a corpore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ARTICVLVS II.

Primum anima humana sit separata secundum esse.

SECUNDO Queritur, utrum anima humana sit separata secundum esse a corpore. Et uidetur quod sic. Dicit enim Philosophus in 3. de Anima, quod sensitiuum non sine corpore est, intellectus autem est separatus. Intellectus autem est anima humana. ergo anima humana est secundum esse a corpore separata.

¶ 2 Præ. Anima est actus corporis Physici organici, in quantum corpus est organum eius. Si igitur intellectus vnitur secundum esse corpori ut forma, oportet quod corpus sit organum eius, quod est impossibile, ut probat Philo. in 3. de anima.

¶ 3 Præ. Maior est cōcretio formæ ad materiam quam virtutis ad organum. Sed intellectus propter sui simplicitatē nō potest esse concretus corpori, sicut virtus organo. ergo multo minus potest vniri sicut forma ad materiam. Sed diceretur quod intellectus, id est potentia intellectiua non habet organum: sed ipsa essentia aīæ intellectiua, vnitur corpori ut forma.

¶ 4 Sed contra, Effectus non est simplicior sua causa: sed potentia animæ est effectus essentia eius, quia omnes potentia fluunt ab esse eius. Nulla ergo potentia animæ est simplicior esse animæ. Si ergo intellectus non potest esse actus corporis, ut probatur in 3. de Anima, neque anima intellectiua poterit vniri corpori ut forma.

¶ 5 Præ. Omnis forma vnita materia indiuiduatur per materia. Si igitur anima intellectiua vnitur corpori ut forma, oportet quod sit indiuidua. ergo forma recepta in ea sunt forma indiuidua. Non ergo anima intellectiua poterit vniri. et falsum cognoscere: quod patet esse falsum.

¶ 6 Præ. Forma vniuersalis non habet quod sit intellectiua a re quæ est extra animam, quia omnes forma quæ sunt in rebus extra animam sunt indiuidua. Si igitur forma intellectus sint vniuersales, oportet quod hoc habeant ab anima intellectiua. Non ergo anima intellectiua est forma indiuidua, & ita non vnitur corpori secundum esse. Sed diceretur quod forma intelligibiles ex illa parte qua inhærent animæ sunt indiuidua, sed ex illa parte qua sunt rerum similitudines sunt vniuersales, repræsentantes res secundum naturam communem, & non secundum principia indiuiduantia.

¶ 7 Sed contra, Cū forma sit principium operationis, operatio egreditur a forma sicut modum quo inhæret subiecto. Quanto enim aliquid est calidum, tantum calefacit. Si igitur species rerum quæ sunt in anima intellectiua, sunt indiuidua: ex ea parte qua inhærent animæ, cognitio quæ sequitur erit indiuidualis tantum, & non vniuersalis.

¶ 8 Præ. Philosophus dicit in 2. de Anima, quod sicut trigonum est in tetragono, & tetragonum est in pentagono: ita nutritiuum est in sensitiuo, & sensitiuum in intellectiua. Sed trigonum non est in tetragono actu, sed potentia tantum, neque etiam tetragonum in pentagono. ergo nec nutritiuum nec sensitiuum sunt in actu in intellectiua parte animæ. Cum ergo pars intellectiua non vnatur corpori nisi mediante nutritiuo, & sensitiuo, ex quo nutritiuum, & sensitiuum non sunt actu in intellectiua, intellectiua pars animæ non erit corpori unita.

¶ 9 Præ. Philosophus dicit in 16. de animalibus, quod non est simul animal, & homo, sed primum animal, & postea homo. Nō igitur id est quo est animal, & quo est homo. Sed animal est per sensitiuum, homo

A vero per intellectum. Non igitur sensitiuum, & intellectiuum vnuntur in vna substantia animæ, & sic idem quod prius.

¶ 10 Præ. Forma est in eodē genere cū materia cui vnitur. Sed intellectus nō est in genere corporaliū. Intellectus igitur nō est forma vnita corpori sicut materia.

¶ 11 Præ. Ex duabus substantijs existentibus actu non fit aliquid vniū. Sed tam corpus quam intellectus est substantia existens actu. Nō igitur intellectus potest vniri corpori, ut ex eis fiat aliquid unum.

¶ 12 Præ. Omnis forma vnita materiae reducitur in actum per motum, & mutationem materiae. Sed anima intellectiua non reducitur in actum de potentia materiae, sed est ab extrinseco, ut Philosophus dicit in 16. de Animalibus. ergo non est forma vnita materiae.

¶ 13 Præ. Vnumquodque secundum quod est, sic operatur. Sed anima intellectiua habet operationem per se sine corpore, scilicet intelligere. ergo nō est unita corpori secundum esse.

¶ 14 Præ. Minimum inconueniens est Deo impossibile. Sed inconueniens est quod anima innocens corpori includatur, quod est quasi carcer. Impossibile est igitur Deo quod animam intellectiua vnatur corpori.

¶ 15 Præ. Nullus artifex sapiens præstat impedimentum suo operato. Sed anima intellectiua est maximum impedimentum corpus ad veritatis cognitionem percipiendam in qua perfectio eius consistit, secundum illud Sapient. 9. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Non igitur Deus animam intellectiua corpori vnuit.

¶ 16 Præ. Ea quæ sunt unita adinuicem, habent mutua affinitatem adinuicem. Sed anima intellectiua & corpus habent contrarietatem, quia Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Gal. 5. Non igitur anima intellectiua unita est corpori.

¶ 17 Præ. Intellectus est in potentia ad omnes formas intelligibiles. nullam earum habens in actu, sicut materia prima est in potentia ad omnes formas sensibiles & nullam earum habet in actu. Sed hac ratione est prima materia una omnium. ergo & intellectus est unus omnium, & sic non est unitus corpori, quod ipsum indiuiduet.

¶ 18 Præ. Philosophus probat in 3. de Anima, quod si intellectus possibilis haberet organum corporale, haberet aliquam naturam determinatam de naturis sensibilibus, & sic non esset receptiuus, & cognoscitiuus omnium formarum sensibilibus. Sed magis forma vnitur materiae quam virtus organo. ergo si intellectus vnatur corpori ut forma, habebit aliam naturam sensibilem determinatam. & sic non erit perceptiuus, & cognoscitiuus omnium formarum sensibilibus, quod est impossibile.

¶ 19 Præ. Omnis forma vnita materiae, est in materia recepta. Omne autem quod recipitur ab aliquo est in eo per modum recipientis. ergo omnis forma vnita materiae est in ea per modum materiae. Sed modus materiae sensibilis & corporalis nō est quod recipiat aliquid per modum intelligibilem. Cum igitur intellectus habeat esse intelligibile, non est forma materiae corporali unita.

¶ 20 Præ. Si anima vnatur materiae corporali, oportet quod recipiatur in ea: sed quicquid recipitur ab eo quod est esse a materia receptum, est in materia receptum. ergo si anima est unita materiae, quicquid recipitur in anima recipitur in materia: sed forma intellectus nō potest recipi a materia prima, quinimo per abstractionem a materia intelligibiles sunt. ergo anima quæ est unita materiae corporali, nō est receptiua formarum. Quæst. dist. S. Tho. DD 2 intel.

Lib. 2. ad gener. anima. l. 1. par. 1. ante medium.

Lib. 3. com. 4. com. 3.

quibus rebus materialibus, aut operationibus earum, aut quod sint in potentia ad alia, quae sunt huiusmodi. Quia hoc etiam manifestum est de corporibus caelestibus, quae sunt infra substantias praedictas. vnde cum intellectus possibilis sit in potentia ad species rerum sensibilium: & non compleatur eius operatio sine phantasmatis, quae ex nostra operatione dependent, impossibile, & inopinabile est quod intellectus possibilis sit vna de substantijs separatis. vnde dicendum est quod est quaedam vis seu potentia animae humanae. Cum igitur anima humana sit quaedam forma vnita corpori, ita tamen quod non sit a corpore totaliter comprehensa quasi ei immersa, sicut aliae formae materiales, sed excedat capacitatem totius materiae corporalis. quantum ad hoc in quo excedit materiam corporalem inest ei potentia ad intelligibilia, quod pertinet ad intellectum possibilem, secundum vero quod vnitur corpori habet operationes, & vires, in quibus communicat ei corpus: sicut sunt vires partis nutritivae & sensitivae. Et sic saluatur natura intellectus possibilis, quae Aristotel. demonstrat, dum intellectus possibilis non est potentia fundata in aliquo organo corporali, & tamen eo intelligit homo formaliter in quantum fundatur in essentia animae humanae, quae est hominis forma.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod intellectus dicitur separatus non sensus, quia intellectus remanet corrupto corpore in anima separata, non autem potentia sensitivae. Vel melius dicendum quod intellectus pro ratio dicitur separatus, quia non vnitur organo corporali in operatione sua sicut sensus.

AD SECVNDVM dicendum, quod anima humana est actus corporis organici, eo quod corpus est organum eius. Non tamen oportet quod sit organum eius quantum ad quamlibet eius potentiam, & virtutem, cum anima humana excedat proportionem corporis, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod organum alicuius potentiae est principium operationis illius potentiae, vnde si intellectus possibilis vnitur alicui organo: operatio eius esset et operatio illius organi. Et sic non esset possibile, quod principium quo intelligimus esset denudatum ab omni natura sensibili. principium. n. quo intelligimus esset intellectus possibilis simul cum suo organo: sicut principium quo videmus, s. visus simul est, cum pupilla. Sed si anima humana est forma corporis, & intellectus possibilis est quaedam virtus eius, non sequitur quod intellectus possibilis determinetur ad aliquam naturam sensibilem, quia anima humana excedit corporis proportionem, ut dictum est.

AD QVARTVM dicendum, quod intellectus possibilis consequitur animam humanam, in quantum supra materiam corporalem eleuatur. vnde per hoc quod non est actus alicuius organi non excedit totaliter essentiam animae, sed est supremum in ipsa.

AD QVINTVM dicendum, quod anima humana est quaedam forma indiuiduata, & similiter potentia eius quae dicitur intellectus possibilis, & formae intelligibiles in eo receptae. Sed hoc non prohibet eas esse intellectas in actu. Ex hoc. n. aliquid est intellectum in actu quod est immateriale: non autem ex hoc quod est vniuersale, sed magis vniuersale habet quod sit intelligibile per hoc quod est abstractum a principiis materialibus indiuiduantibus. Manifestum est autem substantias separatas esse intelligibiles actu, & tamen indiuidua quaedam sunt, sicut Arist. dicit in 7. Metaphys. quod formae separatae, quia Plato ponebat, indiuidua quae

cam erant. vnde manifestum est quod si indiuiduatio repugnaret intelligibilitati, quod eadem difficultas remaneret ponentibus intellectum possibilem substantiam separatam. Sic. n. & intellectus possibilis indiuiduus, esset indiuiduus species in se receptas. Scendum igitur quod quauis species recepta in intellectu possibili sit indiuiduata ex illa parte qua inhaeret intellectui possibili, tamen in eis in quantum sunt immateriales cognoscitur vniuersale quod concipitur per abstractionem a principiis indiuiduantibus. vniuersalia enim de quibus sunt scientiae sunt quae cognoscuntur per species intelligibiles, non ipsae species intelligibiles, de quibus planum est quod non sunt scientiae omnes, sed sola physica, & Metaphysica. Species enim intelligibilis est, quo intellectus intelligit non id quod intelligit, nisi per reflexionem: in quantum intelligit se intelligere id, quo intelligit.

AD SEXTVM dicendum, quod intellectus dat formam intellectus vniuersaliter in quantum abstrahit eas a principiis materialibus indiuiduantibus, unde non oportet quod intellectus sit vniuersalis, sed quod sit immaterialis.

AD SEPTIMVM dicendum, quod species operationis consequitur speciem formae, quae est operationis principium. licet inefficacia operationis sequatur formam secundum quod inhaeret subiecto. Ex eo enim quod calor est, calefacit: sed secundum modum quo perficit subiectum magis vel minus, efficacius, vel minus efficaciter calefacit. Intelligere autem vniuersalia pertinet ad speciem intellectuales operationis. vnde hoc sequitur speciem intellectualem secundum propriam operationem. sed ex eo, quod inhaeret intelligenti perfectius vel minus perfecte, sequitur quod aliquis perfectius vel minus perfecte intelligat.

AD OCTAVVM dicendum, quod similitudo Philosophi de figuris ad partes animae attenditur, quantum ad hoc quod sicut terragonum habet quicquid habet trigonum, & adhuc amplius, & pentagonum quicquid habet terragonum, ita sensitiva anima habet quicquid habet nutritiuam, & intellectuam quicquid habet sensitivam, & adhuc amplius. Non ergo per hoc ostenditur quod nutritiuam, & sensitiuam essentialiter differant ab intellectuam, sed magis quod vnum illorum includat alterum.

AD NONVM dicendum, quod sicut non simul est quod concipitur animal, & homo, ita non simul est animal, & equus ut Philosophus ibidem dicit. Non igitur haec est ratio dicti, quod aliud principium sit in homine substantialiter anima sensitiva qua est animal, & aliud anima intellectuam qua est animal, & aliud anima intellectuam qua est homo: cum non possit dici quod in equo sint plura principia diuersa, quorum uno sit animal, & alio sit equus. Sed hoc ea ratione dicitur, quia in animali conceptu prius apparent operationes imperfectae, & postea apparet magis perfectae: sicut omnis generatio est transmutatio de imperfecto ad perfectum.

AD X. dicendum, quod forma non est in aliquo genere ut dictum est. vnde cum anima intellectuam sit forma hominis, non est in alio genere quam corpus, sed utrumque est in genere animalis & in specie hominis per reductionem.

AD XI. dicendum, quod ex duabus substantijs actu existentibus & perfectis in sua specie & natura non fit aliquid unum. Anima autem & corpus non sunt huiusmodi, cum sint partes humanae naturae. vnde ex eis nihil fieri unum.

Quaest. dif. S. Tho. DD 3 AD

D. 9046.

Art. preced. ad 13. argu.

Ad XII. dicendum, qd aia humana licet sit forma vnita corpori, tñ excedit proportionē totius materiæ corporalis, & ideo nō pōt educi in actum de potentia materiæ p aliquē motum vel mutationē: sicut alia formæ quæ sunt immerse materiæ.

Ad XIII. dicendum, quod anima habet operationem in qua non communicat corpus ex ea parte, qua superat omnem corporis proportionem: ex hoc tamen non remouetur, quin sit aliquo modo corpori vnita.

Ad XIV. dicendum, qd obiectio illa procedit secundum positionem Origenis, qui posuit animas creatas a principio absq; corporibus inter substantias spirituales, & postea eas vnitas esse corporibus, quasi carceribus inclusas: sed & hoc nō dicebat aias passas innocentes, sed merito præcedentis peccati.

Existimabat igitur Origenes, quod anima humana haberet in se speciem completam secundū opinionem Platonis, & qd corpus adueniret ei per accidens, sed cum hoc sit falsum, ut supra ostensum est, non est in detrimentum animæ quod corpori vnietur: sed hoc est ad perfectionem suæ naturæ: sed qd corpus sit ei carcer & eam inficiat, hoc est ex merito præuicationis primæ.

Ad XV. dicendum, quod iste modus cognoscēdi est naturalis animæ, vt percipiat intelligibile veritate infra modum, quo percipiunt spirituales substantiæ superiores, accipiendo, scilicet ex sensibilibus: sed in hoc etiā patitur impedimentum ex corruptione corporis, quæ prouenit ex peccato primi parētis.

Ad XVI. dicendū, qd hoc ipsum qd caro concupiscit aduersus spiritū ostendit affinitatem animæ ad corpus. Spiritus enim dicitur pars animæ superior, qua homo excedit alia animalia, vt Augu. dicit super Genesim contra Manichæum. Caro autem concupiscere dicitur, quia partes aia carni affixæ ea, quæ sunt delectabilia carni concupiscunt, quæ concupiscentiæ spiritui interdum repugnant.

Ad XVII. dicendū, qd intellectus possibilis non habet aliquā formam intelligibilem in actu, sed in potentia tantū, sicut materia prima non habet aliquā formā sensibilem actu, vnde non oportet, nec ita rō ostēdit, qd intellectus possibilis sit vnus in oibus hominibus, sed qd sit vnus respectu omniū formarum intelligibilium: sicut materia prima est vna respectu omnium formarum sensibilium.

Ad XVIII. dicendum, qd si intellectus possibilis haberet aliqd organum corporale, oporteret qd illud organū esset principium simul cum intellectu possibili quo intelligimus: sicut pupilla cum potentia visiva est principium quo videmus: & ita principium quo intelligimus haberet aliquam naturam determinatam sensibilem, quod patet esse falsum ex demonstratione Arist. supra inducta. hoc autē non sequitur ex hoc qd anima est forma humani corporis: quia intellectus possibilis est quædam potentia eius in quantum excedit corporis proportionem.

Ad XIX. dicendum, qd anima licet vnietur corpori secundum modum corporis: tñ ex ea parte qua excedit corporis capacitatem, naturā intellectualem hēt, & sic formæ receptæ in ea sunt intelligibiles, & nō materiales, vnde patet solutio ad vigesimum.

ARTICVLVS III.

Utrum intellectus possibilis siue anima intellectiua sit vna in omnibus.

TERTIO Queritur, Utrum intellectus possibilis siue anima intellectiua sit vna in oibus. Et ui-

detur qd sic. perfectio. n. est pportio nati pfectio sed veritas est pfectio intellectus. nam vna est vnus intellectus, sicut Philosophus dicit in Ethicis. igitur veritas sit vna, quā omnes intelligunt, & igitur intellectus possibilis sit vnus in omnibus.

¶ 2 Præ. Augu. dicit in lib. de quantitate animæ numero animarum nescio quid tibi respondeat enim dixerō vnā esse animā, contra hoc dicitur in altero beata est, & in altero misera: nec vnā simul beata, & misera esse pōt. si vnā simul & vnā esse dicam, ridebis, nec facile mihi videri potest sum comprimam suppetit: sin vnā vnā dixerō esse, ipse me ridebo, minusque me mirabilem quā tibi perferam. vt ergo esse possibile in pluribus hominibus esse plures animas.

¶ 3 Præ. Oē quod distinguit ab alio, dicitur per aliquā naturā determinatā quā habet intellectus possibilis est in potentia ad oēm formā in hñs actu. ergo intellectus possibilis nō habet quā ergo nec multiplicari, vt sint multi in actu. ¶ 4 Præ. Intellectus possibilis denudatus a seipso quod intelligitur, quia nihil est eorum quod te intelligere, vt dicitur in 3. de Anima. sed vnde dicitur ipse est intelligibilis sicut & alia: ipse est denudatus a seipso, & ita non habet potest multiplicari in diuersis.

¶ 5 Præ. In oibus distinctis, & multiplicatis ter aliquid esse eōdem pluribus. n. homines & homo, & pluribus animalibus animal. Intellectus possibilis nulli aliquid habet commune dicitur in 3. de Anima. ergo intellectus possibilis potest distingui, & multiplicari in diuersis. ¶ 6 Præ. In his quæ sunt separata a materia Rabbi Moyfes, non multiplicatur vnā causam & causatum: sed intellectus humanus aut anima, non est causa intellectus, animalis. Cum ergo intellectus possibilis sit vnus dicitur in 3. de Anima, non erit intellectus multiplex in diuersis.

¶ 7 Præ. Philosophus dicit in 3. de Anima, intellectus, & quod intelligitur: sed id quod intelligitur est idem apud omnes. ergo intellectus possibilis est vnus in omnibus hominibus.

¶ 8 Præ. Id quod intelligitur, est vniuersale, & hanc vnitatem ex parte rei, non enim est in minimis in rebus nisi indiuidua, & multiplex diuersis. ergo hoc habet ex parte intellectus possibilis igitur est vnus in omnibus.

¶ 9 Præ. Philosophus in 3. de Anima dicit, quod est locus specierum: sed locus est communis in his quæ in loco sunt. non ergo Anima vnietur secundum diuersos homines. Sed dicitur anima dicitur locus specierum, quia est specierum contentiua.

¶ 10 Sed contra, sicut intellectus est eōdem modum intelligibilem, ita sensus est eōdem modum sensibilem. si igitur intellectus est locus specierum, quia est contentiua earum, pars anima & sensus erit locus specierum, quod est contra Philosophum dicentem in tercio de Anima, quod anima est locus specierum præter quod non est contentiua tantum.

¶ 11 Præ. Nihil operatur nisi ubi est: & intellectus possibilis operatur ubiq; intelligitur in quocumque loco & q sunt in terra, & quæ sunt ubique, ergo intellectus possibilis est ubique: & ita est in oibus.

Lib. 1. periar. c. 7. a medio tom. 4.

Art. præced.

Lib. 4. de gene. contra Manichæos ca. 8. a medio illius t. 1.

Circa inicitū corp. citata est.